

Polisens hatbrottsmarkering

Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering
samt jämförelse mellan statistik baserad på polisens
hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik

Polisens hatbrottsmarkering

**Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering
samt jämförelse mellan statistik baserad på polisens
hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik**

Rapport 2018:13

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovs- personens tillstånd.

© Brottsförebyggande rådet 2018

ISSN 1100-6676

URN:NBN:SE:BRA-791

Författare: Carina Djärv och Anna Gavell Frenzel

Formgivning: Ordförrådet AB

Omslagsillustration: Lotta Sjöberg

Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna rapport kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se

Förord

I regleringsbrevet 2018 fick Brå i uppdrag att genomföra en studie som fördjupar kunskapen om hatbrottslighetens omfattning och karaktär, utsatta individers och grupper behov eller rättsväsendets hantering av hatbrott. Det blev två studier, varav denna är den andra som publiceras i år, i syfte att komplettera befintlig kunskap om hatbrott. Brå har valt att genomföra den här studien i enlighet med behovet av kunskap om rättsväsendets hantering av hatbrott, och efter att ha fått en förfrågan av polisen att utföra en kvalitetsgranskning av hatbrottsmarkeringen i polisens anmälningssystem.

Studien har två syften. Det ena är att genomföra en kvalitetsgranskning av de anmälningar som polisen har markerat som hatbrott i sitt anmälningssystem, för att om möjligt se om utbildningsinsatsen 2015 har haft effekt på träffsäkerheten i hatbrottsmarkeringen. Det andra syftet är att studera omfattningen av och karaktären på statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik, för att urskilja likheter och skillnader vad gäller nivåer, brottstyper, hatbrottsmotiv eller var i landet anmälan har registrerats.

Studien har genomförts av Carina Djärv och Anna Gavell Frenzell, med assistans av Sara Westerberg, samtliga utredare på Brå. Ett särskilt tack riktas till de vetenskapliga granskarna professor Marie Torstensson Levander, Malmö universitet, och lektor Görel Granström, Umeå universitet.

Stockholm i oktober 2018

Erik Wennerström
Generaldirektör

Thomas Hvitfeldt
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	6
Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering	6
Jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik	8
Inledning	10
Bakgrund	11
Syfte och frågeställningar	12
Begrepp som förekommer i den här rapporten	13
Metod	14
Definition av hatbrott	14
Granskning av polisens hatbrottsmarkering	15
Jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik	19
Tillförlitlighet	20
Jämförbarhet	21
Resultatredovisning	22
Resultat	23
Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering	23
Jämförelse av statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik	29
Referenser	36
Bilaga. Tabeller	37

Sammanfattning

Hatbrott utgörs av brott där gärningspersonens motiv kan kopplas till rädsla, fientlighet eller hat gentemot en viss nationalitet, etnicitet, hudfärg, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Hatbrott kan riktas mot enskilda individer, föreningar, byggnader eller personer som kan associeras med dessa, exempelvis en väktare som tjänstgör vid en religiös lokal eller en besökare av ett visst event. Hatbrott är således ett samlingsbegrepp och kan utgöras av olika typer av brott, eftersom det är gärningspersonens motiv till brottet som är centralt (Brå 2017a).

I regleringsbrevet 2018 fick Brå i uppdrag att genomföra en studie som fördjupar kunskapen om hatbrottslighetens omfattning och karaktär, utsatta individers och grupperns behov eller rättsväsendets hantering av hatbrott. Studien ska komplettera hatbrottsstatistiken, som regeringen avser att ge Brå i uppdrag att publicera vartannat år med start 2019 (Ju2017/08973/KRIM). Brå genomförde två studier, varav denna är den andra. I enlighet med behovet av kunskap om rättsväsendets hantering av hatbrott, och efter att ha fått en förfrågan av Polisen att utföra en kvalitetsgranskning av hatbrottsmarkeringen i polisens anmälningssystem, har Brå valt att genomföra den här studien.

Studien har två syften. Det ena är att genomföra en kvalitetsgranskning av de anmälningar som polisen har markerat som hatbrott i sitt anmälningssystem, RAR, för att se om utbildningsinsatsen 2015 har haft effekt på träffsäkerheten i hatbrottsmarkeringen. Det innebär att granskningen sker av polisanmälningar inkomna 2014 respektive 2016. Det andra syftet är att studera omfattningen av och karaktären på statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik, för att urskilja likheter och skillnader vad gäller nivåer, brottstyper, hatbrottsmotiv samt var i landet anmälan har registrerats. Detta för att tillsammans med kvalitetsgranskningen av polisens hatbrottsmarkering kunna utgöra underlag för huruvida polisens hatbrottsmarkering lämpar sig för uppföljning och statistik.

Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering

Syftet med granskningen har varit att se om träffsäkerheten avseende polisens hatbrottsmarkering har ökat mellan 2014 och 2016 som en effekt av utbildningsinsatserna som inleddes 2015,¹ och vidare hur träffsäkerheten har förändrats i de olika polisregionerna samt om det skett förändringar i vilka hatbrottsmotiv och brottstyper som har hatbrottsmarkerats.

¹ Se Bakgrund för problematisering kring att mäta effekter.

Färre anmälningar hatbrottsmarkerades 2016 jämfört med 2014: 6 269 anmälningar jämfört med 6 920 anmälningar. Samtidigt ökade andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, från 56 procent år 2014 till 65 procent år 2016. Ökningen syntes inom samtliga polisregioner. Region Väst och region Bergslagen, var de enda regioner som hade en träffsäkerhet lägre än 50 procent 2014. De var emellertid även de regioner som ökade mest, från 44 respektive 48 procent hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv 2014 till 62 respektive 69 procent 2016.

Avseende bedömningarna av de hatbrottsmarkerade anmälningarna så kunde Brå tydligt utläsa ett hatbrottsmotiv i över hälften av dessa: 52 procent år 2014 och 58 procent år 2016 klassificerades som *Hatbrott*. I 4 procent av anmälningarna år 2014 och 7 procent år 2016 var bedömningen att anmälningarna sannolikt innehöll ett hatbrottsmotiv. Det vill säga, informationen i fritexten räckte inte för att med säkerhet kunna utläsa ett hatbrottsmotiv, men efter en samlad bedömning fick hatbrottsmarkeringen bedömningen att väga över för att betrakta anmälan som ett *sannolikt hatbrott*. Hade dessa anmälningar saknat hatbrottsmarkering är risken stor att anmälan hade bedömts som *sannolikt ej hatbrott*, enligt principen hellre fria än fälla. I 20 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna år 2014 och 22 procent år 2016 gjordes bedömningen att det sannolikt inte rörde sig om ett hatbrott (*sannolikt ej hatbrott*). Det vill säga att ett hatbrottsmotiv inte framgick i anmälan, men att det med tillräcklig säkerhet inte heller helt kunde uteslutas. Hatbrottsmarkeringen vägde inte över bedömningen. Den kategori där ett hatbrottsmotiv med störst tydlighet kan uteslutas är *ej hatbrott*, vilken halverades mellan 2014 och 2016. År 2014 utgjordes den av 24 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna och 2016 utgjordes den av 13 procent.

Avseende kategorin *sannolikt ej hatbrott*, som utgjorde ungefär en femtedel av de hatbrottsmarkerade ärendena båda åren, är bedömningen oftast beroende av endast en kort mening i fritextfältet med ytterligare information. Exempelvis ifall begreppet ”fula ord” avser sådana som indikerar hatbrottsmotiv eller inte. Det skulle kunna argumenteras att hatbrottsmarkeringen i sig självt presumerar ett hatbrottsmotiv. En sådan presumtion förutsätter dock en i det närmaste hundra procentig tillförlitlighet av hatbrottsmarkeringen. Även då skulle emellertid den vidare utredningen troligen underlättas av en anteckning om vilka indikatorer som behöver styrkas samt vilket hatbrottsmotiv som indikatorerna avser.²

En uttrycklig notering i fritexten om hatbrottsmotiv, och som inkluderar ordet *hatbrott*,³ återfanns år 2014 i 117 hatbrottsmarkerade anmälningar, vilket utgjorde 7 procent av samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar och 12 procent av de anmälningar som Brå det året bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv. År 2016 gjordes en sådan notering i 130 hatbrottsmarkerade anmälningar, vilket utgjorde 8 procent av samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar och 13 procent av de anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv.

² Se även rapporten från polisens internrevision (Polisen 2017b).

³ I någon form. Exempelvis: ”Gärningen kan betraktas som hatbrott på grund av...”/”Hatbrottsmotiv kan inte uteslutas eftersom...”

De hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv omfattade samtliga tillgängliga hatbrottsmotiv under båda åren i mätningen. Den andelsmässiga fördelningen av hatbrottsmotiven var dessutom relativt jämn 2014 jämfört med 2016. Detsamma gäller fördelningen av brottstyper, att den andelsmässiga fördelningen var relativt jämn de båda åren.

Brås sammantagna bedömning är att träffsäkerheten i polisens hatbrottsmarkering har ökat mellan 2014 och 2016 och att detta kan ses som en indikator på att utbildningsinsatserna som inleddes 2015 har gett effekt. Resultaten avseende hatbrottsmotiv och brottstyper tyder på att utbildningen tycks ha varit av generell karaktär som syftat till att höja den samlade hatbrottskompetensen snarare än att inrikta sig på ett eller några få typer av hatbrott. Det förefaller däremot inte som att omfattningen av uttryckliga noteringar om hatbrottsmotiv i fritexten har påverkats av utbildningsinsatserna. För att med större säkerhet kunna dra slutsatser om vilken effekt utbildningsinsatserna haft på resultaten behövs emellertid mer information, exempelvis genom kompletterande intervjuer på både nationell och regional nivå. Sådana kompletteringar är dock inte möjliga inom ramen för denna studie.

Avslutningsvis bör det noteras att insatserna som polisen inledde 2015 har fortsatt. Vid dags dato, oktober 2018, finns exempelvis en längre informationstext om hatbrott på polisens intranät, fler poliser har genomgått utbildningar och samtliga inom polisen har via intranätet tillgång till en webbaserad utbildning om hatbrott. Vidare övergick polisen under våren 2018 från att skriva anmälan i RAR till att skriva den i ärendesystemet DurTvå. I samband med systemflytten fick hatbrottsmarkeringen en annorlunda placering mot tidigare, vilket kan ha påverkat ytterligare hur hatbrottsmarkeringen används idag.

Jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik

Syftet med jämförelsen har varit att studera likheter och skillnader i nivå och innehåll mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik.

Nivåerna av antalet anmälningar är lägre för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik. I statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering uppgick antalet hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv till 3 764 anmälningar år 2014. Motsvarande antal i Brås hatbrottsstatistik var 6 856 anmälningar. År 2016 var antalet baserat på polisens hatbrottsmarkering 4 060 anmälningar, medan antalet i Brås hatbrottsstatistik uppgick till 6 938 anmälningar. Den regionala fördelningen av var i landet anmälningarna kommer var emellertid väldigt lika för båda datakällorna. Det kan finnas olika orsaker till varför nivåerna av antalet hatbrottsanmälningar skiljer sig. Exempelvis använder Brås hatbrottsstatistik en sökordlista som söker igenom anmälningar oavsett hur den enskilda polisen har bedömt händelsen. Det kan även finnas skillnader i Polisens och Brås bedömningar, exempelvis avseende vilka omständigheter som indikerar ett hatbrottsmotiv och hur starkt de indikerar det. I denna jämförande studie

har Brås kriterier och bedömningar legat till grund för statistiken från båda datakällorna, medan polisens bedömningar har påverkat vilka anmälningar som har blivit hatbrottsmarkerade.

I stora drag är fördelningen av hatbrottsmotiv och brottstyper densamma för de båda datakällorna, med några enstaka undantag. Andelen kristofobiska hatbrott var något större i Brås hatbrottsstatistik, framförallt 2014, vilket åtminstone till viss del skulle kunna förklaras av att Brås hatbrottsstatistik inkluderar flera fall av klotter och skadegörelse mot kyrkor och församlingshem. Sådana händelser förekommer i statistik baserat på polisens hatbrottsmarkering, men endast i några få fall.

Avseende brottstyper har polisen möjlighet att hatbrottsmarkera alla typer av brott medan Brås hatbrottsstatistik utgår från ett urval av brottskoder. I en jämförelse av de båda datakällorna framkom emellertid att 96–97 procent av brottstyperna var desamma i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik. Fördelningsmässigt hade dock Brås hatbrottsstatistik en högre andel skadegörelse och klotter, medan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering hade en högre andel hets mot folkgrupp. Om andelarna för dessa tre brottstyper däremot slås ihop utgjorde de år 2014 totalt 28 procent i statistik baserat på polisens hatbrottsmarkering och 29 procent i Brås hatbrottsstatistik, medan de år 2016 utgjorde totalt 29 procent i polisens statistik och 31 procent i Brås. Det vill säga, de tre brottstyperna utgjorde ungefär en lika stor andel sammantaget.

Det råder skillnader i population och urval för statistik från de båda datakällorna.⁴ Resultaten har emellertid visat att även om nivåerna av antalet hatbrottsanmälningar skiljer sig är fördelningarna avseende polisregion, hatbrottsmotiv och brottstyper ungefär desamma för statistik baserat på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik, dessutom för båda de undersökta åren. Avslutningsvis är Brås bedömning att resultaten i denna jämförelse håller tillräckligt hög kvalitet för att kunna utgöra underlag vid en diskussion om huruvida polisens hatbrottsmarkering kan användas för uppföljning och statistik.

⁴ Se metodkapitlet för utförligare resonemang kring population, urval, tillförlitlighet och jämförbarhet.

Inledning

I regleringsbrevet 2018 fick Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att genomföra en studie som ”fördjupar kunskapen om hatbrottslighetens omfattning och karaktär, utsatta individers och grupper behov eller rättsväsendets hantering av hatbrott”. Studien ska komplettera hatbrottsstatistiken, som regeringen avser att ge Brå i uppdrag att publicera vartannat år med start 2019 (Ju2017/08973/KRIM). Det blev två studier, varav denna är den andra som publiceras i år i syfte att komplettera befintlig kunskap om hatbrott.⁵

Hatbrott kan utgöras av vilket brott som helst där ett av gärningspersonens motiv varit att kränka en person, en grupp av personer eller en hel befolkningsgrupp baserat på nationalitet, etnicitet, hudfärg, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. Det är gärningspersonens uppfattning, korrekt eller felaktig, om den utsattas grupptillhörighet som står i fokus. Förutom enskilda personer kan även byggnader, föreningar och personer som associeras med dessa utsättas, exempelvis väktare som bevakar en religiös lokal eller besökare av ett visst event (Brå 2017a, s. 15f). Hatbrott är följaktligen inte ett självständigt brott i lagens mening och har därmed inte en specifik brottskod i polisens anmälningssystem⁶.

Eftersom hatbrott inte har en specifik brottskod går det inte att använda den officiella kriminalstatistiken för att ta fram statistik på området, något som generellt används för att studera andra typer av brott. Därför producerar Brå, på uppdrag av regeringen, sedan 2006 statistik om polisanmälda hatbrott genom att granska fritexter i anmälningar, för att identifiera brott med möjliga hatbrottsmotiv.

Sedan 2008 har det inom polisen varit obligatoriskt att i polisens anmälningssystem, RAR⁷, markera anmälningar som anses innehålla ett hatbrottsmotiv. Markeringen har inget statistiskt syfte, utan infördes för att uppmärksamma den enskilda polisen på hatbrottsaspekten. Mellan 2008 och 2011 granskade Brå, som en del av produktionen av hatbrottsstatistiken, samtliga polisanmälningar som hade hatbrottsmarkerats av polisen. Granskningen visade att de flesta, över hälften, av de anmälningar som markerats som hatbrott inte ansågs innehålla ett hatbrottsmotiv enligt Brås bedömning, även om andelen som ansågs utgöra hatbrott ökade något över tid (Brå 2012, s. 36f, Brå 2013, s. 89).

⁵ Den första publicerades i augusti 2018 och heter *Självrapporterad utsatthet för hatbrott. Analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen 2006–2017*. (Rapport 2018:10)

⁶ Fram till våren 2018 skrevs anmälan i systemet RAR, sedan dess skrivs anmälan i systemet DurTvå.

⁷ Rationell anmälningsrutin.

Successivt genom åren har polisen genomfört olika insatser för att öka kunskapen om hatbrott. Efter 2014, framförallt under 2015, genomfördes en rad åtgärder och utbildningar för att öka polisens förmåga att identifiera och utreda hatbrott. Med anledning av detta har det uppstått ett behov av att ytterligare granska hatbrottsmarkerade anmälningar, för att se om de insatser och utbildningar som bedrivits har haft effekt på träffsäkerheten i polisens markering av hatbrott (Polisen 2017b).

I regeringens nationella handlingsplan mot rasism och hatbrott 2016, beskrevs ett behov av att se över de resurser som används för att producera Brås årliga hatbrottsstatistik, för att möjliggöra andra fördjupade studier på området (Regeringskansliet 2016). Brå har valt att genomföra den här studien i enlighet med behovet av kunskap om rättsväsendets hantering av hatbrott, och efter en direkt förfrågan av polisen att utföra en kvalitetsgranskning av hatbrottsmarkeringen. Studien är tvådelad och består av dels en kvalitetsgranskning av de anmälningar som polisen har markerat som hatbrott, dels en jämförelse av statistik (nivå och innehåll) baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik. Nedan ges en mer detaljerad bakgrund av vad som ledde fram till den här studien.

Bakgrund

I polisens anmälningssystem infördes 2008 en markeringsruta där anmälningsupptagaren måste ange om en anmälan ansågs innehålla ett möjligt hatbrottsmotiv eller inte. Syftet var inte att föra statistik över hatbrott, eller att följa upp dessa ärenden, utan att uppmärksamma den enskilda polisen på hatbrottsaspekten vid varje anmälningsupptagning. Rutan infördes emellertid utan instruktion om hur den skulle användas eller utbildning i vad hatbrott är. Vid Brås granskning av hatbrottsmarkeringen 2008–2011 framgick att det i över hälften av anmälningarna inte framkom något hatbrottsmotiv. Anmälningar som markerats, men vid granskningen visade sig sakna hatbrottsmotiv, hade bland annat markerats på grund av att begreppet missuppfattats (Brå 2012, s. 38).

I mars 2014 gav regeringen dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att stärka kunskapen om hatbrott inom polisen och att bli bättre på att identifiera och utreda hatbrott, med fokus på initiala utredningsåtgärder (Ju2014/1684/PO). Det ledde bland annat till att polisen under 2015 genomförde nationella utbildningar för förundersökningsledare och utredare, började producera nationella instruktioner och upprättade hatbrottsenheter i landets tre största städer samt utpekade hatbrottskompetens i resten av landet (Rikspolisstyrelsen 2015, Polisen 2017a). Utbildningar genomfördes även under 2016, vilket är bra att känna till i samband med den här studien.

Utvecklingsarbetet följdes upp i en internrevision 2017. I den beskrevs bland annat ett behov av att följa upp om utbildningsinsatserna 2015 hade gett effekt, och internrevisionen föreslog att Brå skulle tillfrågas om att genomföra en granskning av kvaliteten på hur hatbrottsmarkeringen numera tillämpas inom Polismyndigheten (Polisen 2017b). Det bör emellertid noteras att det är oerhört svårt att med endast denna studie som underlag dra slutsatser om

utbildningens effekt. Dels är det överlag svårt att veta vad som är en effekt av vad, dels kräver en utvärdering kompletterande information om exempelvis kunskapsnivån i utgångsläget, utbildningens innehåll och omfattning samt andra åtgärder eller omständigheter som kan ha påverkat resultaten. Resultaten i denna studie bör därför snarare betraktas som en indikator.

I polisens internrevision beskrevs en granskning av hatbrottsmarkeringen också som nödvändig för att se om den i framtiden skulle kunna användas för intern uppföljning (Polisen 2017b). Det är inte bara Polismyndigheten som har intresse av att veta om polisens hatbrottsmarkering lämpar sig för uppföljning och statistik. Det är välkänt att Brås hatbrottsstatistik har begränsningar i användbarheten. Ett av skälen ligger i Brås metod, som utvecklades av Säkerhetspolisen (Säpo) i början av 1990-talet. En särskild metod behövde tas fram för att kunna föra statistik över anmälda hatbrott. Detta eftersom hatbrott inte har en brottskod utan är avhängig gärningspersonens motiv, och därmed kan utgöras av nästan alla typer av brott. Metoden baseras på ett urval av brottskoder, en sökordlista som i anmälans fritextfält söker efter ord och fraser som kan indikera ett hatbrottsmotiv samt manuell granskning av de anmälningar som träffas av sökordlistan. Urvalet av brottskoder och fritextsökningen, som är oberoende av polisens bedömningar, innebär dock att siffrorna i Brås hatbrottsstatistik saknar verksamhetskoppling till de hatbrottsärenden som polisen hanterar. Brås hatbrottsstatistik lämpar sig följaktligen inte för verksamhetsuppföljning. Därför har även Brå intresse av en granskning av polisens hatbrottsmarkering, och vidare av hur statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering ter sig i förhållande till Brås hatbrottsstatistik. Det är dock viktigt att poängtera att anmälningsstatistik, oavsett om den baseras på polisens hatbrottsmarkering eller Brås hatbrottsstatistik, inte kan mäta hatbrottslighetens totala omfattning i samhället eftersom långt ifrån alla brott anmäls till polisen.

Syfte och frågeställningar

Denna rapport har två syften. Det ena är att genomföra en kvalitetsgranskning av de anmälningar som polisen har markerat som hatbrott i sitt anmälnings-system, för att om möjligt se om utbildningsinsatsen 2015 har haft effekt på träffsäkerheten i hatbrottsmarkeringen.⁸ Därför granskas polisanmälningar inkomna 2014 respektive 2016. Det andra syftet är att studera omfattningen av och karaktären på statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik, för att urskilja likheter och skillnader vad gäller nivåer, brottstyper, hatbrottsmotiv eller var i landet anmälan har registrerats. Detta för att tillsammans med kvalitetsgranskningen av polisens hatbrottsmarkering kunna utgöra underlag för huruvida polisens hatbrottsmarkering lämpar sig för uppföljning och statistik.

Syftena uppfylls genom följande frågeställningar:

1. Har polisens insatser under 2015 lett till en större andel ärenden där ett hatbrottsmotiv framkommer, av de ärenden som polisen har hatbrottsmarkerat?

⁸ Se Bakgrund för problematisering kring att mäta effekter.

2. Vilken är omfattningen av och karaktären på de ärenden som polisen markerar som möjliga hatbrott?
3. Vilken är omfattningen av och karaktären på de ärenden som Brå markerar som möjliga hatbrott?
4. Vilka likheter och skillnader kan vi se när vi jämför statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering med Brås hatbrottsstatistik?

Begrepp som förekommer i den här rapporten

I den här rapporten förekommer flera begrepp som kan behöva förklaras närmare. Kategorier som förekommer i resultatredovisningen beskrivs närmare i metodkapitlet, med undantag för sådana som redan beskrivs utförligt i Brås hatbrottsrapport och tillhörande tekniska rapport (Brå 2017a, Brå 2017b). I de fallen görs hänvisningar till de rapporterna. Framförallt avser det terminologi rörande hatbrottsmotiv men även vissa bedömningskriterier.

Följande centrala begrepp avseende det undersökta materialet i den här studien kan behöva en förklaring:

- Polisens hatbrottsmarkerade anmälningar: De anmälningar i polisens anmälningssystem (RAR) som polisen har markerat som möjliga hatbrott.
- Polisens hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv: De anmälningar som polisen har hatbrottsmarkerat och som Brå har granskat och bedömt innehåller ett möjligt hatbrottsmotiv. Bedömningen baseras på den information som framkommer i anmälningsfritextfält. Det är dessa anmälningar som senare ligger till grund för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering.
- Statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering: Den statistik som baseras på polisens hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå har bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv.
- Brås hatbrottsstatistik: Statistik som hämtats från Brås löpande hatbrottsstatistik, men som i denna studie har kompletterats med två motivkategorier som i vanliga fall inte ingår: hets mot folkgrupp – okategoriserade samt ospecificerade hatbrott. Detta påverkar totalsiffrorna, varför även andelsfördelningen avseende regional fördelning, hatbrottsmotiv och brottstyper möjligen kan skilja sig något från hatbrottsrapporterna från 2014 och 2016.
- Brås löpande hatbrottsstatistik: Den statistik som Brå producerar löpande och som återfinns i Brås hatbrottsrapporter 2006–2016.
- Polisregioner: Före 2015 utgjorde varje län en egen polismyndighet. Vid omorganisationen 2015 infördes en rikstäckande Polismyndighet indelad i sju polisregioner. För att göra regional statistik jämförbar mellan 2014 och 2016, har 2014 års siffror för de dåvarande länen slagits ihop till motsvarande regioner i den numera gällande regionindelningen (varje region består av 2–4 län).

Metod

Det här kapitlet beskriver i huvudsak metoden för kvalitetsgranskningen av polisens hatbrottsmarkering. Eftersom resultaten från granskningen därefter jämförs med resultat från Brås hatbrottsstatistik, följer en kortare beskrivning av vad som varit centralt i den jämförelsen. Brås hatbrottsstatistik finns däremot redan framtagen, och metoden för att ta fram denna statistik finns beskriven i rapporten Hatbrott 2014. Teknisk rapport samt motsvarande rapport för 2016 (Brå 2015b, Brå 2017b).

Definition av hatbrott

Den svenska definitionen av hatbrott bygger på tre lagrum: hets mot folkgrupp (BrB 16 kap. 8§), olaga diskriminering (BrB 16 kap. 9§) och den så kallade straffskärpningsregeln (BrB 29 kap. 2 § 7 p.).⁹ I sin brottsutredande verksamhet behöver polisen utgå från den juridiska definitionen av de anmälda brotten.¹⁰ Det finns ett visst utrymme för tolkning av enskilda begrepp som benämns i lagrummen, men utrymmet begränsas av domstolspraxis och straffrättsliga principer om förutsägbarhet. I sin statistiska verksamhet måste Brå dock operationalisera begreppet hatbrott för att kunna föra statistik om det, det vill säga översätta begreppet till något som går att mäta.¹¹ Brås operationella definition av begreppet hatbrott lyder:

Brott mot person, grupp, egendom, institution eller representant för dessa, som motiveras av rädsla för, fientlighet eller hat mot den utsatta grundat på ras, hudfärg, nationalitet eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck som gärningspersonen tror, vet eller uppfattar att personen eller gruppen har.

Operationaliseringen kompletteras av en omfattande kodningsmanual som innehåller detaljerade bedömningskriterier avseende varje kategori i hatbrottsstatistiken. I den statistiska verksamheten ges större utrymme för tolkning av begrepp som nämns i lagrummen, men där vägledning för definition och gränsdragning saknas i förarbeten och domstolspraxis.

⁹ I början av hösten 2014 beslutade Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Brå om en gemensam beskrivning av begreppet hatbrott, vilken omfattade de tre lagrummen med förtydligande om att könsöverskridande identitet eller uttryck ingår i "andra liknande omständigheter" i straffskärpningsregeln samt att även så kallade representanter kan utsättas. Det är dock svårt att uppskatta hur spridd denna sammanfattande beskrivning var i polisorganisationen under andra halvan av 2014 fram till oktober 2016 då den publicerades på polisens intranät, det vill säga under den tidsrymd som den här studien omfattar.

¹⁰ Det saknas dock en legaldefinition av hatbrott eftersom hatbrott inte utgörs av ett specifikt lagrum utan är ett samlingsbegrepp för alla typer av brott som begås med ett hatbrottsmotiv. (Granström m.fl. 2016, s. 26)

¹¹ Ett annat ord för operationalisering är operationell definition. På engelska brukar operationalisering, eller operationell definition, även benämnas *monitoring definition*.

Avseende granskningen av polisens hatbrottsmarkering är det bra att känna till att när polisen markerar anmälningarna så utgår de från den juridiska definitionen. När Brå granskar de hatbrottsmarkerade anmälningarna och kodar variabler för denna studie utgår de från den operationella definitionen. Brås bedömning är att i de allra flesta fall råder ingen praktisk skillnad mellan den juridiska och den operationella definitionen, möjligen med undantag för begreppet *trosbekännelse*, för vilket det saknas vägledning om definition och gränsdragning i förarbeten och domstolspraxis.¹² Bedömningarna kan därför skilja sig åt mellan myndigheterna, framförallt för motivkategorin *religiösa förtecken*. Detta aktualiseras främst i den del av resultaten där statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämförs med Brås hatbrottsstatistik.

Granskning av polisens hatbrottsmarkering

Ett av syftena med denna studie är att se om träffsäkerheten i polisens hatbrottsmarkering har ökat mellan 2014 och 2016. Nedan beskrivs Brås metod för att ta fram de data som har analyserats för detta syfte.

Datainsamling, population och urval

Underlaget för denna studie är polisanmälningar i RAR där polisen under åren 2014 och 2016 har markerat att det finns ett möjligt hatbrottsmotiv. Totalt hatbrottsmarkerades 6 920 anmälningar år 2014 och 6 269 anmälningar år 2016. Brå har tillgång till dessa anmälningar i sin databas. Ett script har körts för ett obundet slumpmässigt urval om 25 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna för respektive år. Urvalsstorleken valdes dels utifrån vad som bedömdes ge ett tillräckligt stort underlag för tillförlitliga resultat, dels vad projektets tidsplan tillät, med hänsyn till den nödvändiga manuella granskningen och kodningen. Totalt 1 683 ärenden slumpades fram för 2014, och 1 559 ärenden för 2016.

Kodning av de hatbrottsmarkerade polisanmälningarna

De slumpmässigt utvalda anmälningarna levererades uppdelade på respektive år till en speciell fritextapplikation (FTK). Två utredare på Brå har därefter läst anmälningarna, bedömt i vilken grad ett hatbrottsmotiv går att utläsa i anmälans fritext, kodat relevanta variabler (hatbrottsbedömning, hatbrottsmotiv och brottstyp) i FTK och granskat varandras bedömning och kodning. Vid osäkerhet har anmälan diskuterats mellan utredarna. I vissa fall har information sökts på internet, för att exempelvis kunna bedöma det specifika hatbrottsmotivet när det hänvisas till ”kränkande uttalanden” i ett visst blogginlägg eller vilken slags lokal som blivit utsatt för skadegörelse.

I granskningen av polisens hatbrottsmarkering har Brå utgått från de kategorier som redan ingår i Brås hatbrottsstatistik och vid behov gjort tillägg, exempelvis avseende motiv och brottstyper. Vid läsningen och kodningen av de hatbrottsmarkerade anmälningarna har Brå utgått från de bedömningskriterier som finns i Brås kodningsmanual för hatbrottsstatistiken. Det är bra att tänka på i sådana fall där bedömningarna möjligen kan skilja sig åt mellan

¹² Dels avseende vad som inryms i begreppet, dels hur begreppet förhåller sig till ”eller annan liknande omständighet”.

Polismyndigheten och Brå. Det gäller kanske främst vid bedömningen av vilka omständigheter som indikerar ett hatbrottsmotiv och hur starkt. Eventuellt skiljaktiga åsikter avseende hatbrottsmotiv påverkas sannolikt inte i lika hög grad, eftersom det är polisen som har hatbrottsmarkerat anmälningarna. Dock kan det ha betydelse i den resultatdel där statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämförs med Brås hatbrottsstatistik.

Bedömning av i vilken grad ett hatbrottsmotiv framgår i anmälan

Varje anmälan har kodats som *hatbrott* respektive *ej hatbrott*, beroende på om Brå bedömt att ett hatbrottsmotiv framgår i anmälan eller inte. Dessa två kategorier är i sin tur uppdelade i två delar, för att även tillföra kunskap om i vilken grad informationen i anmälan stöder den hatbrottsmarkering som gjorts av polisen. De fyra bedömningskategorierna är därför följande:

- *Hatbrott*. En samlad bedömning av informationen i anmälan säger att det kan finnas ett hatbrottsmotiv till gärningen och att anmälan därför bör utredas som ett möjligt hatbrott.
- *Sannolikt hatbrott*. Informationen i fritexten är bristfällig i något avseende, men hatbrottsmarkeringen väger över bedömningen till att det sannolikt rör sig om ett hatbrott.
- *Sannolikt ej hatbrott*. Ett möjligt hatbrottsmotiv går inte att utläsa av informationen i anmälan, men kan heller inte med tillräcklig säkerhet uteslutas. Hatbrottsmarkeringen väger inte över bedömningen.
- *Ej hatbrott*. Det kan i princip uteslutas att det finns ett hatbrottsmotiv till gärningen.

Dessa fyra kategorier används för kvalitetsgranskningen av hur användandet av hatbrottsmarkeringen har förändrats inom polisen mellan 2014 och 2016. För jämförelsen mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik är den enda relevanta uppdelningen den mellan ”hatbrott” (kategorierna *hatbrott* och *sannolikt hatbrott*) respektive ”ej hatbrott” (kategorierna *sannolikt ej hatbrott* och *ej hatbrott*).

Kategorin *Hatbrott* innebär att Brås samlade bedömning är att det framgår i fritexten att ett hatbrottsmotiv kan finnas till den anmälda händelsen. Oftast är det flera indikatorer som tillsammans stärker bilden. En utsaga av anmälaren eller anmälningsupptagaren om att det kan finnas ett hatbrottsmotiv stärks upp av exempelvis en motivering om varför, en beskrivning av tillvägagångssättet och de inblandade personerna eller skriftliga eller muntliga uttalanden i samband med händelsen. Observera att det inte är tillräckligt med en utsaga om att det kan finnas ett hatbrottsmotiv samt exempelvis personnamn som indikerar olika ursprung. Olika ursprung indikerar inte i sig själv ett möjligt hatbrottsmotiv, det kan finnas många andra skäl till att just de personerna är inblandade i händelsen. Det måste framkomma ytterligare omständigheter som indikerar hatbrottsmotiv.

Kategorin *Sannolikt hatbrott* innebär att informationen i fritexten är bristfällig i något avseende men att hatbrottsmarkeringen väger över bedömningen till att det sannolikt finns ett hatbrottsmotiv till händelsen. Anmälan bör utredas som ett möjligt hatbrott. Saknas hatbrottsmarkeringen är sannolikheten stor att anmälan hade bedömts som att inte utgöra ett hatbrott, enligt principen hellre fria än fälla. Exempelvis om det beskrivs att Adam har fått hotfulla sms och det i förbigående nämns att de liknar de sms som hans sambo Bertil fick tidigare. Det framgår inte vad som står i sms:en, inte heller varför anmälaren eller anmälningsupptagaren tror att målsägarna har fått dessa sms. Det skulle kunna röra sig om exempelvis obetalda skulder, eller något annat. Men anmälan har hatbrottsmarkerats, och när den läses igenom noggrant för att försöka utreda varför den anses utgöra hatbrott, noteras hänvisningen om att Bertil är Adams sambo. Det i kombination med hatbrottsmarkeringen väger över bedömningen att det sannolikt kan röra sig om ett homofobiskt hatbrott. Utan markering hade anmälan troligen bedömts som ej hatbrott, på grund av bristande information. Det kan inte förutsättas att varje fall av hotfulla sms som skickas till personer som är homosexuella, eller som uppfattas som homosexuella av gärningspersonen, har homofobiskt innehåll.

Kategorin *Sannolikt ej hatbrott* är en bred kategori. I ena änden av spektrumet finns anmälningar som med stor sannolikhet inte utgör hatbrott men där det inte heller med hög säkerhet helt kan uteslutas, exempelvis en cykelstöld i trädgården eller där det i fritexten står att Anna slog Berit, utan ytterligare information. I andra änden av spektrumet finns anmälningar som är mer osäkra och där troligen även en kort mening med ytterligare information skulle underlätta bedömningen. Exempelvis när det står att Anna slog Berit och kallade henne fula saker. Utan hundra procentig tillförlitlighet till markeringen, kan det inte förutsättas att det är fula ord som indikerar hatbrottsmotiv som avses. I brist på information bedöms därför anmälan som ej hatbrott, enligt principen hellre fria än fälla. Det är svårt att uppskatta hur många anmälningar som befinner sig i vilken ände av spektrumet, men det gemensamma är att Brå, oavsett hatbrottsmarkering, har bedömt att ett hatbrottsmotiv inte med tillräcklig säkerhet kan utläsas.

Kategorin *Ej hatbrott* innehåller anmälningar där ett hatbrottsmotiv med störst tydlighet kan uteslutas. Exempelvis eget narkotikabruk, stöld av anonym cykel vid tågstationen och fall där det tydligt framgår att anmälningsupptagaren noterat ett visst motiv men felaktigt trott att det utgör ett hatbrottsmotiv. Exempelvis våld i nära relation, hedersmotiv (utan synbart samvarierat hatbrottsmotiv), när den utsatta har en funktionsnedsättning eller är en kvinna, politiker, journalist eller polis och att det endast är den faktorn som ligger till grund för markeringen. Det bör nämnas att dessa ”felbedömningar” även återfinns i kategorin sannolikt ej hatbrott. I de fallen finns det inget i fritexten som indikerar hatbrott, men det kan heller inte helt uteslutas att det finns en sådan aspekt. Exempelvis om det står att en journalist har hotats på grund av artiklar den skrivit och inte heller en enkel sökning på internet runt den aktuella brottstiden ger någon ledtråd till potentiellt hatbrottsmotiv. I kategorin ej hatbrott kan det istället framkomma att en journalist blivit hotad på grund av artiklar den skrivit om en nedläggning av byns grundskola.

Hatbrottsmotiv

Hatbrottsmotiven, som baseras på benämningar i straffskärpningsregeln, har i denna studie kategoriserats på följande sätt:

- Allmänt främlingsfientliga/rasistiska
- Afrofobiska
- Antiromska
- Antisemitiska
- Islamofobiska
- Kristofobiska
- Religiösa förtecken
- Sexuell läggning
- Transfobiska
- Hets mot folkgrupp – okategoriserade
- Ospecificerade hatbrott.

Med undantag för *hets mot folkgrupp – okategoriserade* och *ospecificerade hatbrott* ingår samtliga motiv även i Brås hatbrottsrapporter från 2014 och 2016, det vill säga de två undersökningsår som är aktuella i denna studie.¹³ För utförligare beskrivning av dessa kategorier, samt bedömningskriterier, hänvisas till Brås rapporter och tekniska rapporter för respektive år (Brå 2015a och 2015b, Brå 2017a och 2017b). De kategorier som inte ingår beskrivs däremot nedan. Även religiösa förtecken kommenteras närmare. Nämnas bör att kategorierna allmänt främlingsfientliga/rasistiska, afrofobiska och antiromska i denna studie är ömsesidigt uteslutande, till skillnad från i Brås hatbrottsstatistik, där de två sistnämnda är underkategorier av den förstnämnda.

Kategorin *hets mot folkgrupp – okategoriserade* avser anmälningar som kan utgöra hets mot folkgrupp (ibland är brottsrubriceringen hets mot folkgrupp och ibland exempelvis klotter, skadegörelse eller ofredande) men som inte tycks riktade mot en specifik motivgrupp. Exempelvis klotter av hakkors på en tågstation. Hakkors skulle kunna vara riktade mot en specifik motivkategori, såsom vara menat som homofobisk, antisemitisk eller allmänt främlingsfientlig/rasistisk, eller mot alla kategorier eller inte mot någon. Hakkors i sig självt utgör dock hets mot folkgrupp enligt domstolspraxis och därmed utgör de ett hatbrott oavsett vad syftet är med dem. Eftersom de i exemplet ovan inte kan sorteras under ett specifikt utpekad motiv, kategoriseras de som hets mot folkgrupp – okategoriserade.

Kategorin *ospecificerade hatbrott* avser fall som bedömts avse hatbrott men där formuleringen i fritexten är sådan att det inte går att med säkerhet sortera den anmälda gärningen under något¹⁴ av hatbrottsmotiven. Relativt ofta handlar det om svepande beskrivningar. Ett exempel är när det står att målsägaren fått ett brev med ”grova kränkningar som rör etnicitet, religion, sexuell läggning eller andra liknande omständigheter”, det vill säga i princip en upprep-

¹³ I de rapporterna benämns dock *religiösa förtecken* som *andra antireligiösa hatbrott*.

¹⁴ Det vill säga inget alls. Om två eller tre samvarierande hatbrottsmotiv framkommer kan ett av dem kodas. I första hand det mest framträdande, i andra hand väljs ett av alternativen slumpmässigt.

ning av hela straffskärpningsregeln. Andra exempel är när det hänvisas till ett PM för motivering av hatbrottsmarkeringen, eller när gärningens specifika karaktär i kombination med hatbrottsmarkeringen samt en notering om att hatbrottsmotiv kan finnas gör att anmälan bedöms innehålla ett hatbrottsmotiv men det finns ingen möjlighet att bedöma vilket.

Kategorin *religiösa förtecken* avser hatbrottsmarkerade anmälningar där den utsattas religion (förutom judendom, islam eller kristendom) eller trosuppfattning, i vid bemärkelse, tycks ha haft betydelse för gärningspersonens agerande. I dagsläget saknas vägledning i förarbeten och domstolspraxis om hur begreppet trosbekännelse i straffskärpningsregeln bör tolkas och hur det förhåller sig till tillägget ”eller annan liknande omständighet”. Vilka fall som inkluderas i denna kategori i Brås hatbrottsstatistik beskrivs mer utförligt i rapporten *Hatbrott 2016* (Brå 2017a, s. 100f.). Bland de av polisen hatbrottsmarkerade anmälningarna i denna studie ingår fall där det framkommer att händelsen rör målsägarens religion utan att den närmare specificeras; händelser mellan sunni- och shiamuslimer (det vill säga när de inblandade tillhör olika riktningar inom samma grundreligion), fall där personer blivit utsatta på grund av att de är icke-troende eller ateister, samt vissa fall som rör andra religioner än de som redan finns kategoriserade.

Brottstyper

I de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv har huvudbrottet samt upp till 10 bibrott kodats. *Huvudbrottet* är det brott som har strängast straffskala av de bedömda hatbroten i en anmälan. *Bibrotten* är de övriga brott som har bedömts utgöra hatbrott i den aktuella anmälan. Eventuella övriga brott i anmälan har lämnats okodade. Statistik avseende hatbrottsmotiv och brottstyper baserad på polisens hatbrottsmarkering utgår från huvudbrottet i anmälan (huvudbrottsprincipen).

I princip vilket brott som helst kan utgöra ett hatbrott. För enkelhets skull, och för att underlätta jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik, har Brå i den här studien utgått från den kategorisering av brottstyper som finns i Brås hatbrottsstatistik. Övriga kodade brottstyper från de hatbrottsmarkerade anmälningarna har därefter kategoriserats separat. I tabellerna i resultatredovisningen utgörs de åtta översta brottstyperna av kategorier från Brås hatbrottsstatistik, medan de sex efterföljande utgörs av övriga brott som har kodats som huvudbrott (se tabell 3 och 6). De kategorier som minst ett av åren utgjorde minst fyra anmälningar i urvalsmaterialet sorterades i en egen kategori. Brottstyper med färre anmälningar sorterades i en övrig-kategori.

Jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik

Kortfattat syftar jämförelsen till att besvara frågan om hur hatbrottsstatistik skulle se ut om den baserades på polisens hatbrottsmarkering, jämfört med Brås hatbrottsstatistik. Vid läsningen av resultaten bör skillnader i population och urval beaktas, eftersom dessa kan påverka resultaten. Nedan följer därför

en kortare redogörelse för populationen och urvalet för dels statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering, dels Brås hatbrottsstatistik.

Statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering

- Samtliga brottskoder ingår i populationen.
- Hatbrottsmarkeringen utgör urvalet, vilket innebär 6 300–6 900 anmälningar årligen.
- Det görs ett obundet slumpmässigt urval om 25 procent av dessa anmälningar, vilket ger cirka 1 600 anmälningar som studeras.
- När det totala antalet hatbrottsanmälningar för ett visst år jämförs, räknas de observerade värdena i det kodade underlaget upp till populationsnivå. Jämförelser av fördelningar av hatbrottsmotiv, brottstyper och vilken polisregion som anmälan kommer ifrån baseras på observerade värden i det kodade underlaget.

Brås hatbrottsstatistik

- Avser ett urval av brottskoder där det bedömts som särskilt troligt att hatbrott kan återfinnas. Dessa brottstyper omfattar cirka 400 000 anmälningar av de totalt cirka 1,5 miljoner som registreras av polisen varje år.
- Det görs ett obundet slumpmässigt urval om 50 procent av dessa anmälningar, vilket ger en urvalsram på cirka 200 000 anmälningar.
- På fritextfälten i dessa cirka 200 000 anmälningar appliceras en sökordlista med ord och fraser som kan indikera möjliga hatbrottsmotiv, vilket ger cirka 14 000–16 000 anmälningar som studeras.
- Samtlig statistik baseras på uppräknings till populationsnivå. Med anledning av det stora urvalet påverkas dock inte de andelsmässiga fördelningarna i någon större grad av detta.

Jämförelsen syftar till att besvara frågorna två, tre och fyra i studiens frågeställning, det vill säga dels hur omfattningen och karaktären ser ut avseende statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering samt Brås hatbrottsstatistik, dels vilka likheter och skillnader som syns dem emellan. Detta genom att för båda datakällorna redovisa dels nivåerna av hatbrottsanmälningar för 2014 och 2016, dels den andelsmässiga fördelningen avseende vilken polisregion hatbrottsanmälningarna kommer från, liksom den andelsmässiga fördelningen avseende hatbrottsmotiv och brottstyper. Därefter analyseras om det finns gemensamma nämnare mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik, och om det finns något som polisens statistik redovisar men inte Brås statistik, eller vice versa.

Tillförlitlighet

Granskningen av polisens hatbrottsmarkering syftar till att se om polisens utbildningsinsatser har lett till en större träffsäkerhet i de hatbrottsmarkerade anmälningarna: dels om andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå har bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv i relation till det totala antalet hatbrottsmarkerade anmälningar har ökat mellan 2014 och 2016, dels om ökningen i så fall beror på utbildningsinsatserna som inleddes 2015. För att

med säkerhet kunna utvärdera utbildningens effekter behöver emellertid denna studie av hatbrottsmarkeringen kompletteras med ytterligare information. Exempelvis hur brett utbildningen har nått ut, dess innehåll, om andra kompetenshöjande åtgärder har vidtagits under samma period, eller andra åtgärder som kan påverka förmågan att identifiera hatbrott, och inte minst hur kunskapsnivån såg ut före 2015. Brå bedömer dock att studiens resultat kan betraktas som en indikator på effekten av vidtagna åtgärder under 2015.

Jämförelsen mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik syftar till att studera likheter och skillnader i statistik baserad på respektive datakälla. Båda datakällorna består av ett urval av anmälningar, men även om urvalet i ena fallet är 25 procent och i det andra 50 procent så består urvalen av ett relativt stort antal anmälningar.¹⁵ Brå bedömer därför att siffrorna i denna jämförelse är tillräckligt säkra för att slutsatser ska kunna dras av dem.

I jämförelsen av anmälningsnivåer har siffrorna i urvalen räknats upp till populationsnivå, det vill säga till så många som polisanmälningarna vore om studien baserats på en totalundersökning av de båda datakällorna. I detta fall tillkommer en statistisk osäkerhet, som kan förväntas vara högre för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering, på grund av dess mindre urvalsstorlek. Den statistiska osäkerheten beaktas i denna studie genom att det är den generella bilden som studeras, snarare än skillnader på detaljnivå. Detsamma gäller jämförelsen av fördelning av hatbrottsmotiv, brottstyper samt anmälningar fördelade på polisregion, eftersom Brås hatbrottsstatistik baseras på uppräknade siffror, medan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering baseras på resultaten i urvalet. På grund av det stora urvalet till Brås hatbrottsstatistik är den statistiska osäkerheten dock lägre, men även här jämförs den generella bilden snarare än skillnader på detaljnivå.

Vid framtagningen av statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering har Brås bedömningskriterier legat till grund för bedömningen av i vilka hatbrottsmarkerade anmälningar som ett hatbrottsmotiv framgår i fritexten, och även vid bedömning av vilket hatbrottsmotiv som framgått samt vid val av huvudbrott. Det bör dock understrykas att bedömningen avser i vilken mån Brå finner att ett hatbrottsmotiv går att utläsa av informationen som ges i fritextfältet. Det utesluter emellertid inte att det kan finnas ett hatbrottsmotiv, enbart att Brå bedömer att ett sådant motiv inte har framkommit.

Jämförbarhet

Granskningen av polisens hatbrottsmarkering avser 2014 och 2016. Före 2015 utgjorde varje län en egen polismyndighet. Vid omorganisationen 2015 infördes en rikstäckande Polismyndighet indelad i sju polisregioner. För att göra regional statistik jämförbar mellan 2014 och 2016, har 2014 års siffror för de dåvarande länen slagits ihop till motsvarande regioner i den numera gällande regionindelningen (varje region består av 2–4 län).

¹⁵ Urvalet för statistiken baserad på polisens hatbrottsmarkering består av cirka 1 680 anmälningar år 2014 respektive 1 560 anmälningar år 2016. Urvalet för Brås hatbrottsstatistik består av cirka 14 000 anmälningar 2014 respektive 16 000 anmälningar 2016.

Resultaten i den här granskningen av polisens hatbrottsmarkering är jämförbara med resultaten av den granskning som Brå genomförde av polisens hatbrottsmarkerade anmälningar 2008–2011, inom ramen för produktionen av hatbrottsstatistiken. Detta eftersom båda granskningarna utfördes av Brå med samma tillvägagångssätt, det vill säga genomläsning av anmälans fritext och bedömning av om ett hatbrottsmotiv framkom eller inte. Vid de tidigare granskningarna ingick samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar i urvalet, medan den här studien granskar 25 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna. En viss statistisk osäkerhet uppstår i samband med urvalsundersökningar, varför jämförelser av detaljerade siffror inte rekommenderas. Däremot är den generella bilden jämförbar.

Den del av studien som avser jämförelse av statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik syftar just till att undersöka om de två datakällorna är jämförbara. Det råder skillnader i population och urval, som måste beaktas vid analys av resultaten, inte minst vid analys av användbarheten av statistik från de olika datakällorna.

Resultatredovisning

I tabeller och figurer är alla tal avrundade till heltal. När siffran 0 anges i en tabell innebär det att andelen är högre än 0, men lägre än 0,5 procent. I de fall det inte finns någon observation, markeras detta med (-). Med (..) menas att uppgiften ej finns tillgänglig, och med (x) menas att det är färre än fyra anmälningar.

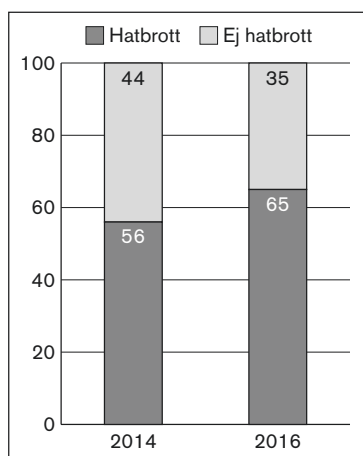
Resultat

Resultatkapitlet är uppdelat i två delar. Först ges resultaten från kvalitetsgranskningen av polisens hatbrottsmarkering. Därefter görs en jämförelse mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik.

Kvalitetsgranskning av polisens hatbrottsmarkering

En kvalitetsgranskning har gjorts av de anmälningar som polisen har markerat som möjliga hatbrott i RAR under åren 2014 och 2016, det vill säga året före och året efter att polisen inledde utbildningsinsatser och andra åtgärder för att höja polisens kompetens avseende hatbrott. Granskningen har gjorts av två utredare på Brå och ärendena har bedömts utifrån fyra bedömningskategorier, som beskrivs närmare i metodkapitlet. Urvalet för den här studien är 25 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna för respektive år. Det innebär att för år 2014, då totalt 6 920 anmälningar hade hatbrottsmarkerats av polisen, ingår 1 683 anmälningar i studien. Motsvarande siffror för 2016 var totalt 6 269 hatbrottsmarkerade anmälningar, varav 1 559 ingår i studien. Det var alltså färre anmälningar som hatbrottsmarkerades 2016 än 2014.

Figur 1
Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar fördelade på om Brå bedömer att ett hatbrottsmotiv framgår eller inte, år 2014 och 2016.

I de följande två avsnitten, som redovisar Brås bedömning av de hatbrottsmarkerade anmälningarna, baseras resultaten på samtliga anmälningar i urvalet, det vill säga samtliga anmälningar som polisen har hatbrottsmarkerat. I de efterföljande två avsnitten, om hatbrottsmotiv och brottstyper, baseras resultaten på de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, det vill säga kategorierna *hatbrott* och *sannolikt hatbrott* i tabell 1.

Bedömning av om hatbrottsmotiv framgår i de hatbrottsmarkerade anmälningarna

Totalt bedömde Brå att ett möjligt hatbrottsmotiv kunde utläsas i 56 procent av de anmälningar som polisen hade hatbrottsmarkerat 2014 (se figur 1). År 2016 kunde ett hatbrottsmotiv utläsas i 65 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna. Det innebär en ökning med 9 procentenheter.

I tabell 1 bryts bedömningarna ned i de fyra bedömningskategorierna, som beskrivs mer utförligt i metodavsnittet. Dessa kategorier ger närmare information om i vilken grad Brå bedömde att hatbrottsmarkeringen fick stöd av informationen i anmälningsfritextfält, det vill säga om ett hatbrottsmotiv framgick i anmälan eller inte.

Tabell 1 Antal och andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar, fördelat på Brås bedömning av anmälningarna, år 2014 och 2016.

	2014		2016	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Hatbrott	881	52	904	58
Sannolikt hatbrott	60	4	111	7
<i>Totalt antal ärenden bedömda som hatbrott</i>	<i>941</i>	<i>56</i>	<i>1 015</i>	<i>65</i>
Sannolikt ej hatbrott	341	20	343	22
Ej hatbrott	401	24	201	13
<i>Totalt antal ärenden bedömda som ej hatbrott</i>	<i>742</i>	<i>44</i>	<i>544</i>	<i>35</i>
Totalt	1 683	100	1 559	100

I över hälften av de hatbrottsmarkerade anmälningarna (52 procent år 2014 och 58 procent år 2016) kunde Brå tydligt utläsa ett hatbrottsmotiv. År 2014 var det 4 procent och år 2016 var det 7 procent som bedömdes sannolikt innehålla ett hatbrottsmotiv, det vill säga att informationen i fritexten inte räckte för att ett hatbrottsmotiv med säkerhet skulle kunna utläsas, men att Brå efter en samlad bedömning ansåg att hatbrottsmarkeringen vägde över och att anmälan betraktades som ett *sannolikt hatbrott*. Hade dessa anmälningar saknat hatbrottsmarkering är risken stor att de hade bedömts som *sannolikt ej hatbrott*, enligt principen hellre fria än fälla.

I 20 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna år 2014 och 22 procent år 2016 gjordes bedömningen att det sannolikt inte rörde sig om ett hatbrott. Det vill säga att ett hatbrottsmotiv inte framgick i anmälan, men att det inte heller med tillräcklig säkerhet helt kunde uteslutas. Hatbrottsmarkeringen vägde inte över bedömningen. I 24 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningarna 2014 och 13 procent år 2016 kunde ett hatbrottsmotiv helt uteslutas. Det är en halvering mellan de två undersökta åren.

I samband med polisens utbildningar under 2015–2016 spreds en uppmaning¹⁶ att kort motivera hatbrottsmarkeringen i fritext och att helst inkludera ordet *hatbrott*, för att underlätta för Brå att identifiera anmälan så att den kan ingå i hatbrottsstatistiken. I granskningen av de hatbrottsmarkerade anmälningarna noterades att det i fritexten år 2014 stod en uttrycklig notering om ett möjligt hatbrottsmotiv, och som inkluderar ordet *hatbrott*,¹⁷ i 117 hatbrottsmarkerade anmälningar, vilket utgjorde 7 procent av samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar och 12 procent av de anmälningar som Brå bedömt innehålla ett hatbrottsmotiv det året. År 2016 gjordes en sådan notering i 130 hatbrottsmarkerade anmälningar, vilket utgjorde 8 procent av samtliga hatbrottsmarkerade anmälningar och 13 procent av de anmälningar som Brå bedömt innehålla ett hatbrottsmotiv det året. Samtliga anmälningar som hade en uttrycklig notering om hatbrottsmotiv i anmälan bedömdes av Brå innehålla ett hatbrottsmotiv. Endast ett fåtal hänfördes till motivkategorin *ospecifi-*

¹⁶ Hur stor spridning denna hann få fram till slutet av 2016 är emellertid svårt att uppskatta.

¹⁷ I någon form. Exempelvis: "Gärningen kan betraktas som hatbrott på grund av..." "Hatbrottsmotiv kan inte uteslutas eftersom..."

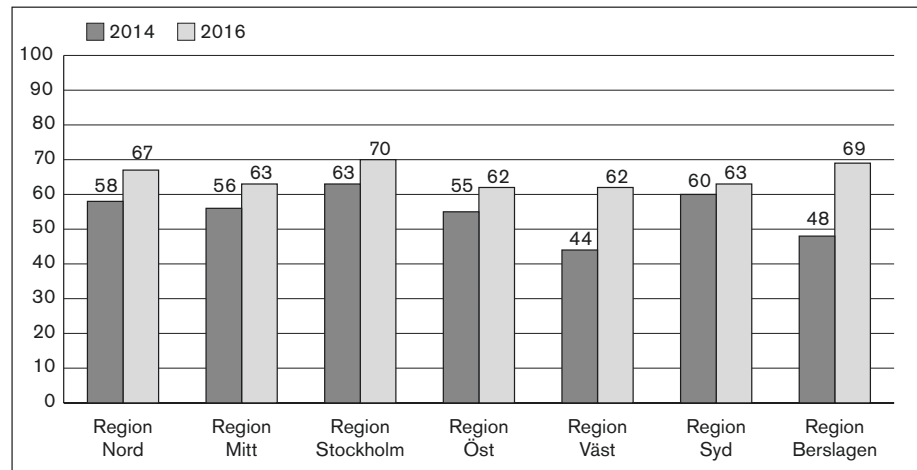
cerade hatbrott.¹⁸ Noteringen har följaktligen i de allra flesta fall åtföljts av en motivering eller andra indikatorer som styrkt den noterade bedömningen att det kan finnas ett hatbrottsmotiv i anmälan.

Bedömning av om hatbrottsmotiv framgår, inom polisregionerna

År 2014 var polisens organisation uppdelad på län där varje län utgjorde en egen polismyndighet. Vid polisens omorganisation 2015 skapades en nationell polismyndighet uppdelad på sju polisregioner bestående av 2–4 län. För jämförbarhetens skull i den här studien har länen 2014 slagits ihop till de polisregioner de skulle komma att utgöra efter omorganisationen året därpå.

I figur 2 redovisas andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv inom respektive polisregion där anmälan registrerats och hatbrottsmarkerats. Samtliga polisregioner uppvisade en högre andel år 2016 än år 2014, vilket innebär att träffsäkerheten i hatbrottsmarkeringen ökat i samtliga polisregioner. År 2014 varierade andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv mellan 44 och 63 procent i de olika polisregionerna. År 2016 var motsvarande andel mellan 62 och 70 procent. De två polisregioner som år 2014 hade lägst andel var region Väst och region Bergslagen, där andelen var 44 respektive 48 procent. Dessa bägge polisregioner var dock även de som stod för störst ökning 2016. Då utgjorde andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv 62 procent i region Väst och 69 procent i region Bergslagen.

Figur 2 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, inom respektive polisregion, 2014 och 2016.

¹⁸ En motivkategori som omfattar anmälningar där ett hatbrottsmotiv bedömts finnas, men där svepande formuleringar gör att det inte går att avgöra vilket.

Hatbrottsmotiv

I straffskärpningsregeln anges ett antal hatbrottsmotiv. I den här studien har dessa brutits ned på samma sätt som i Brås hatbrottsstatistik, med tillägg av kategorierna *hets mot folkgrupp – okategoriserade* och *ospecificerade hatbrott*. Dessa två kategorier beskrivs närmare i metodavsnittet, där även kategorin religiösa förtecken kommenteras. Övriga kategorier beskrivs närmare i Brås hatbrottsrapporter samt tillhörande tekniska rapporter (Brå 2015a och 2015b, Brå 2017a och 2017b).

Tabell 2 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, fördelat på hatbrottsmotiv (huvudbrottet), år 2014 och 2016.

	2014	2016
	Andel	Andel
Allmänt främlingsfientliga/rasistiska	43	53
Afrofobiska	18	12
Antiromska	5	2
Antisemitiska	4	3
Islamofobiska	6	7
Kristofobiska	1	3
Religiösa förtecken	3	3
Sexuell läggning	10	8
Transfobiska	1	1
Hets mot folkgrupp – okategoriserade ¹	7	7
Ospecificerade hatbrott ²	1	1
Totalt	100	100

Avrundningen av procenttal innebär att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

¹ Avser fall av hets mot folkgrupp som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

² Avser möjliga hatbrott som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

I tabell 2 redovisas de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, fördelat på hatbrottsmotiv. Den här redovisningen syftar till att studera om det finns hatbrottsmotiv som polisen förbisåg före utbildningsinsatserna men uppmärksammade därefter, eller om det skett en markant ökning av ett eller några motiv som skulle kunna indikera om utbildningen lagt tyngdpunkten på en viss typ av hatbrott. Som kan utläsas av tabellen fördelar sig de hatbrottsmarkerade anmälningarna som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv på samtliga motiv, och den andelmässiga fördelningen av hatbrottsmotiven är relativt jämn 2014 och 2016. De förändringar som förekommer är inte av sådan storlek att de inte kan förklaras av naturlig variation i statistik avseende hatbrott.

Fördelningen av hatbrottsmotiv inom polisregionerna redovisas i rapportens bilaga. Observera dock att den regionala redovisningen innehåller många låga tal. Det innebär dels att i vissa fall kan inte siffrorna redovisas, dels att förändringar bör tolkas med försiktighet. Redovisningen kan emellertid visa på förekomst av ett visst hatbrottsmotiv i de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv.

Brottstyper

Brottskategorierna i det här avsnittet utgår för enkelhets skull från kategoriseringen i Brås hatbrottsstatistik. Den utarbetades ursprungligen av Säpo i början av 1990-talet och utgörs av sådana brott som Säpo bedömde var de som mest troligt kunde kopplas till ett hatbrottsmotiv i (i tabellen avser de *våldsbrott* till och med *övriga brott enligt Brås indelning*). Därtill har brottstyper lagts till som åtminstone ett av åren uppvisar minst fyra förekomster bland de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv (i tabellen avser de rån, stöld, sexualbrott, utpressning och hemfridsbrott/olaga intrång) samt kategorin polisens övriga brott, som avser brott med låga tal och som inte ingår i Brås övrig-kategori. I redovisningen ingår huvudbrottet i anmälan, det vill säga det brott som har bedömts som hatbrott och som har strängast straffskala.

Tabell 3 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, fördelat på brottstyp efter huvudbrott, år 2014 och 2016.

	2014	2016
	Andel	Andel
Våldsbrott ¹	14	16
Olaga hot/ofredande	40	40
Ärekränkning	11	8
Skadegörelse	4	4
Klotter	3	6
Hets mot folkgrupp	20	18
Olaga diskriminering	2	1
Övriga brott enligt Brås indelning ²	2	2
Rån	1	1
Stöld	0	1
Sexualbrott ³	1	1
Utpressning	0	0
Hemfridsbrott/olaga intrång	x	1
Polisens övriga brott ⁴	1	1
Totalt	100	100

(0) Andelen är högre än 0 men lägre än 0,5 procent.

(x) Färre än 4 anmälningar.

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp, våld mot tjänsteman samt olika oaktssamhetsbrott under kap. 3 i Brottsbalken.

² I kategorin övriga brott enligt Brås indelning ingår brott som ingår i Brås hatbrottsstatistik och där kategoriseras som övriga brott på grund av låga tal. Exempelvis mordbrand, allmänfarlig vårdslöshet, tjänstefel, övergrepp i rättssak samt brott mot vapenlagen och personuppgiftslagen.

³ I kategorin sexualbrott ingår samtliga brott under kap. 6 i Brottsbalken, dvs. allt från sexuellt ofredande till våldtäkt.

⁴ I kategorin polisens övriga brott ingår brott som inte ingår i Brås hatbrottsstatistik men som inte särredovisas på grund av låga tal. Exempelvis bedrägeri, egenmäktigt förfarande, våldsamt upplopp och framkallande av fara.

I tabell 3 kan det noteras att de brottstyper som Säpo på 1990-talet bedömde som mest troligt att de kunde innehålla ett hatbrottsmotiv även är vanligast förekommande i granskningen av polisens hatbrottsmarkering. Dessa brott utgör 97 procent av huvudbrotten i de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv år 2014 och 96 procent år 2016. Fler brottstyper anträffas, men sammantaget utgör dessa år 2014 3 procent

av de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv och år 2016 4 procent. Ingen enskild brottstyp av de övriga brott som anträffas utgör mer än 0,7 procent av de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv.¹⁹ Den andelsmässiga fördelningen de båda åren är relativt jämn och de skillnader som observeras bedömer Brå som naturliga variationer i statistik avseende hatbrott. Avseende brottstyper fördelade inom de olika polisregionerna är det för många brottstyper som innehåller för låga tal för att resultaten ska kunna redovisas.

Fördelningen av brottstyper inom polisregionerna redovisas i rapportens bilaga. Observera dock att den regionala redovisningen innehåller många låga tal. Det innebär dels att i vissa fall kan inte siffrorna redovisas, dels att förändringar bör tolkas med försiktighet. Redovisningen kan emellertid visa på förekomst av en viss brottstyp i de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv.

Avslutande diskussion om granskningen av polisens hatbrottsmarkering

Syftet med granskningen har varit att se om träffsäkerheten i polisens hatbrottsmarkering har ökat mellan 2014 och 2016 som en möjlig effekt av utbildningsinsatserna som inleddes 2015. Färre anmälningar hatbrottsmarkerades 2016 jämfört med 2014. Samtidigt ökade andelen hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, både sammantaget och inom samtliga polisregioner. Avseende bedömningarna av de hatbrottsmarkerade anmälningarna halverades andelen som bedömdes utgöra *ej hatbrott*, den kategori där ett hatbrottsmotiv med störst tydlighet kan uteslutas. Fördelningen av hatbrottsmotiv och brottstyper i de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv var däremot relativt jämn de båda åren.

Brås sammantagna bedömning är att träffsäkerheten i polisens hatbrottsmarkering har ökat mellan 2014 och 2016 och att detta kan ses som en indikator på att utbildningsinsatserna som inleddes 2015 har gett effekt. Resultaten avseende hatbrottsmotiv och brottstyper tyder på att utbildningen tycks ha varit av generell karaktär som syftat till att höja den samlade hatbrottskompetensen snarare än att inrikta sig på ett eller några få typer av hatbrott. Det förefaller däremot inte som att omfattningen av uttryckliga noteringar om hatbrottsmotiv i fritexten har påverkats av utbildningsinsatserna. För att med större säkerhet kunna dra slutsatser om vilken effekt utbildningsinsatserna haft på resultaten behövs emellertid mer information, exempelvis genom kompletterande intervjuer på både nationell och regional nivå. Sådana kompletteringar är dock inte möjliga inom ramen för denna studie.

Avslutningsvis bör det noteras att utbildningsinsatserna som inleddes 2015 har fortsatt, liksom andra åtgärder som syftar till att öka polisens förmåga att identifiera och utreda hatbrott. Vid dags dato, oktober 2018, finns exempelvis en längre informationstext om hatbrott på polisens intranät, intrapolis. Fler poliser har genomgått utbildningar och samtliga inom polisen har via intrapolis tillgång till en webbaserad utbildning om hatbrott. Vidare övergick polisen

¹⁹ År 2014 avser det rån. År 2016 avser det rån, stöld och hemfridsbrott/olaga intrång.

under våren 2018 från att skriva den initiala anmälan i RAR till att skriva den i ärendesystemet DurTvå. I samband med systemflytten fick hatbrottsmarkeringen en annorlunda placering mot tidigare. Istället för att som tidigare vara en fråga i slutet av en längre rad frågor framträder hatbrottsfrågan i DurTvå som ett pop-up fönster²⁰ när anmälan skickas till förundersökningsledaren för granskning. Denna förändrade placering av hatbrottsfrågan kan ha påverkat ytterligare hur hatbrottsmarkeringen används idag. För mer information om vilka åtgärder som polisen vidtagit under åren hänvisas till polisens årsredovisningar.

Fördelar med att kort motivera hatbrottsmarkeringen

I granskningen av polisens hatbrottsmarkering bedömdes båda åren ungefär en femtedel av de hatbrottsmarkerade anmälningarna som *sannolikt ej hatbrott*. Som beskrivs i metodkapitlet är denna kategori bred och inkluderar anmälningar som både ligger nära kategorin *ej hatbrott* men även kategorin *hatbrott*, det vill säga att det antingen inte finns ett hatbrottsmotiv eller att det gör det. Skillnaden i hur anmälan bedöms är oftast beroende av endast en kort mening i fritextfältet med ytterligare information. Exempelvis när det i gärningsbeskrivningen står att Anna slår Berit och kallar henne fula saker. Vilka fula saker? Indikerar de hatbrottsmotiv, eller är anmälan felmarkerad?

Det skulle kunna argumenteras att hatbrottsmarkeringen i sig självt presumerar ett hatbrottsmotiv som vidare utredning bör beakta. En sådan presumtion förutsätter dock en i det närmaste hundra procentig tillförlitlighet av hatbrottsmarkeringens användning. Även då skulle emellertid den vidare utredningen troligen underlättas av en anteckning om vilka indikatorer som behöver styrkas samt vilket hatbrottsmotiv som indikatorerna avser.

Det bör nämnas att polisens internrevision i sin rapport också tar upp fördelar med att motivera hatbrottsmarkeringen (Polisen 2017b s.15ff) samt att i hatbrottsinformationen på polisens intranät finns sedan oktober 2016 en instruktion om att komplettera hatbrottsmarkeringen med en kort motivering i fritexten.²¹

Jämförelse av statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik

Ett av syftena med den här studien är att jämföra statistik (nivåer och innehåll) om den baseras på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik. Statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering avser de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv. Brås hatbrottsstatistik baseras på Brås löpande hatbrottsstatistik, med tillägg av två motivkategorier som endast ingår i denna studie.

²⁰ I anslutning till frågan finns även en info-knapp som leder till definitionen av hatbrott samt en länk till webbutbildningen.

²¹ I hatbrottsinformationen står bland annat att motivet är viktigt att få fram, och den som tar upp anmälan instrueras att, förutom att fråga anmälaren om hur hen har uppfattat motivet, notera även andra saker som kan indikera att gärningspersonen utfört handlingen med hatbrottsmotiv. Det aktuella stycket avslutas med: "Observera att du också ska skriva in en motivering i fritextfältet till varför du anser att brottet kan vara ett hatbrott". (Sund 2017)

I Brås hatbrottsstatistik ingår för närvarande inte motivkategorierna *hets mot folkgrupp – okategoriserade* och *ospecificerade hatbrott*, även om de kodas, eftersom Brås hatbrottsstatistik omfattar hatbrott där det i anmälan framgår vilka motivgrupper som gärningen riktat sig mot. Som beskrivs i metoddelen utgörs de här två kategorierna av hatbrott som vid genomläsningen av fritexten inte kan kopplas till specifika hatbrottsmotiv. Hets mot folkgrupp är ett självständigt hatbrott, där exempelvis en naziflagga hissad på en orts centrumtorg i sig självt utgör ett hatbrott, oavsett syftet med den. Ospecificerade hatbrott omfattar anmälningar som av allt att döma utgör hatbrott, men där information saknas om vilket hatbrottsmotiv det rör. I den här studien har dessa kategorier inkluderats även i Brås data för att göra resultaten jämförbara mellan datakällorna. Uppgifterna från Brå i den här studien skiljer sig därför något jämfört med Brås löpande hatbrottsstatistik.²²

Vid jämförelser av nivåer, hatbrottsmotiv och brottstyper från de båda datakällorna inkluderas både 2014 och 2016. På det sättet är det möjligt att se om mönstret upprepar sig eller enbart är tillfälligt. Vid jämförelsen av hatbrottsanmälningar fördelat på polisregionerna redovisas endast 2016 i rapporten, för en tydligare läsbarhet. Statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik redovisas sida vid sida i samma tabell.

Jämförelse av nivåer

Som tidigare nämnts har 25 procent av polisens hatbrottsmarkerade anmälningar granskats (obundet slumpmässigt urval). I det här avsnittet har de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv räknats upp, så att uppgifterna från båda datakällorna avser nivåer på populationsnivå.

Tabell 4 Antal hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv samt antal anmälningar från Brås hatbrottsstatistik, 2014 och 2016.

	Polisen	Brå
2014	3 764	6 856
2016	4 060	6 938

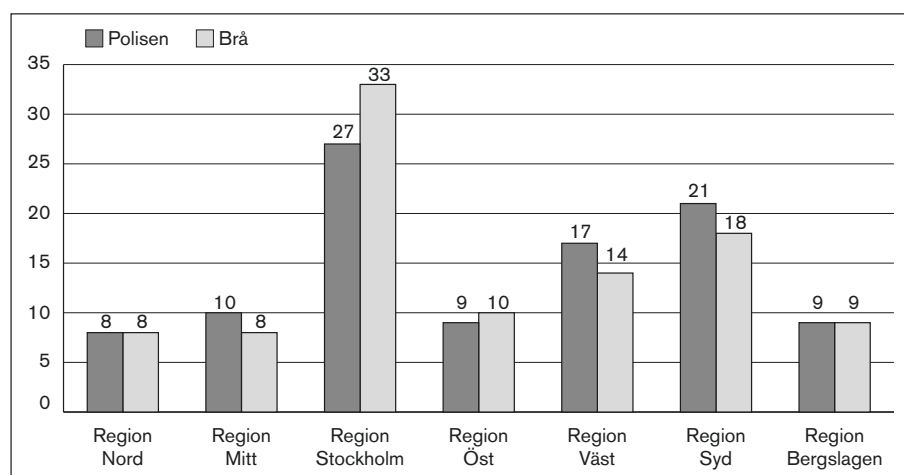
I tabell 4 kan utläsas att i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering uppgick antalet hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv till 3 764 anmälningar år 2014. Motsvarande antal i Brås hatbrottsstatistik var 6 856 anmälningar. År 2016 var antalet baserat på polisens hatbrottsmarkering 4 060 anmälningar, medan antalet i Brås hatbrottsstatistik uppgick till 6 938 anmälningar. Antalet hatbrottsanmälningar är alltså lägre för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering än för Brås hatbrottsstatistik.

²² Skillnaden avser cirka 600 anmälningar år 2014 och cirka 500 anmälningar år 2016.

Jämförelse av regional fördelning

Den regionala fördelningen omfattar statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik, fördelat på polisregion. För statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering avser fördelningen den polisregion som har hatbrottsmarkerat anmälan. För Brås hatbrottsstatistik avser fördelningen den polisregion som har registrerat den anmälan där sökordslistan har fått relevant träff i fritextfältet. Den andelsmässiga fördelningen för 2014 och 2016 är mycket snarlik, varför endast 2016 redovisas i figur 3 för att underlätta läsningen av den.

Figur 3 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv samt andel (%) anmälningar från Brås hatbrottsstatistik, fördelat på polisregion, år 2016.

Resultaten i figur 3 visar att fördelningen av anmälningar i polisregionerna följer samma mönster för båda datakällorna. De skillnader som kan noteras mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik avseende region Stockholm och region Syd noterades både 2014 och 2016. De har emellertid ingen betydelse för jämförelsen, eftersom den syftar till att se om statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik baseras på anmälningar från olika delar av landet. Som syns i figur 3 är så inte fallet.

Jämförelse av hatbrottsmotiv

I tabell 5 redovisas fördelningen av hatbrottsmotiv i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik. När statistiken från de båda datakällorna jämförs är fördelningen vad gäller motiv likartad båda åren, det vill säga att motiven andelsmässigt fördelar sig på ungefär samma sätt. En skillnad kan dock noteras avseende kristofobiska hatbrott. Framförallt 2014, då de i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering utgjorde 1 procent av anmälningarna, medan de i Brås hatbrottsstatistik utgjorde 5 procent. Det kan noteras att Brås hatbrottsstatistik inkluderar flera fall av klotter

och skadegörelse mot kyrkor och församlingshem. Sådana händelser förekommer även i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering, men endast i några få fall. I hur stor grad den omständigheten förklarar skillnaden mellan de båda datakällorna är däremot svårt att säga, men viss påverkan bör den ha.

Tabell 5 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv samt andel (%) anmälningar från Brås hatbrottsstatistik, fördelat på hatbrottsmotiv (huvudbrottet), år 2014 och 2016.

	2014		2016	
	Polisen	Brå	Polisen	Brå
	Andel	Andel	Andel	Andel
Allmänt främlingsfientliga/rasistiska	43	43	53	51
Afrofobiska	18	16	12	13
Antiromska	5	4	2	2
Antisemitiska	4	4	3	3
Islamofobiska	6	7	7	6
Kristofobiska	1	5	3	4
Religiösa förtecken	3	2	3	4
Sexuell läggning	10	9	8	8
Transfobiska	1	1	1	1
Hets mot folkgrupp – okategoriserade ¹	7	9	7	7
Ospecificerade hatbrott ²	1	..	1	1
Totalt	100	100	100	100

(..) Denna kategori ingick inte i Brås hatbrottsstatistik 2014.

¹ Avser fall av hets mot folkgrupp som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

² Avser möjliga hatbrott som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv. Denna kategori kodades inte hos Brå 2014.

Jämförelse av brottstyper

Polisen kan hatbrottsmarkera vilket brott som helst, medan Brås hatbrottsstatistik utgår från ett urval av brottskoder. De sex nedersta kategorierna i tabell 6 avser brottstyper som endast ingår i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering. De kategorier som redovisas var för sig är sådana som innehåller minst fyra observationer minst ett av åren. Brott med lägre tal än fyra redovisas i kategorin *Polisens övriga brott*. Sammantaget utgör de brott som endast ingår i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering 3 procent år 2014 och 4 procent år 2016. Det innebär att 96–97 procent av brottstyperna är desamma i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik. Därmed kan dessa även studeras lite närmare.

Tabell 6 Andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv samt andel (%) anmälningar från Brås hatbrottsstatistik, fördelat på brottstyp (huvudbrottet), år 2014 och 2016.

	2014		2016	
	Polisen	Brå	Polisen	Brå
	Andel	Andel	Andel	Andel
Våldsbrott ¹	14	13	16	12
Olaga hot/ofredande	40	40	40	40
Ärekränkning	11	12	8	12
Skadegörelse	4	8	4	9
Klotter	3	6	6	10
Hets mot folkgrupp	20	14	18	12
Olaga diskriminering	2	3	1	2
Övriga brott enligt Brås indelning ²	2	3	2	4
Rån	1	..	1	..
Stöld	0	..	1	..
Sexualbrott ³	1	..	1	..
Utpressning	0	..	0	..
Hemfridsbrott/olaga intrång	0	..	1	..
Polisens övriga brott ⁴	1	..	1	..
Totalt	100	100	100	100

(0) Andelen är högre än 0 men lägre än 0,5 procent.

(..) Dessa brottstyper ingår inte i Brås hatbrottsstatistik.

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp, våld mot tjänsteman samt för polisens del olika oaktshetsbrott under kap. 3 i Brottsbalken.

² I kategorin övriga brott enligt Brås indelning ingår brott som ingår i Brås hatbrottsstatistik och där kategoriseras som övriga brott på grund av låga tal. Exempelvis mordbrand, allmänfarlig vårdslöshet, tjänstefel, övergrepp i rättsak samt brott mot vapenlagen och personuppgiftslagen.

³ I kategorin sexualbrott ingår samtliga brott under kap. 6 i Brottsbalken, dvs. allt från sexuellt ofredande till våldtäkt.

⁴ I kategorin polisens övriga brott ingår brott som inte ingår i Brås hatbrottsstatistik men som inte särredovisas på grund av låga tal. Exempelvis bedrägeri, egenmäktigt förfarande, våldsamt upplopp och framkallande av fara.

Fördelningsmässigt har Brås hatbrottsstatistik en högre andel skadegörelse och klotter, medan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering innehåller en högre andel hets mot folkgrupp. Avseende skadegörelse och klotter bör två omständigheter rörande Brås hatbrottsstatistik nämnas. Såsom nämndes i avsnittet om hatbrottsmotiv inkluderar Brås hatbrottsstatistik, i större utsträckning än statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering, skadegörelse och klotter riktade mot kyrkor och församlingshem. Därtill har Brå utarbetat riktlinjer i sin kodningsmanual om hur offentligt placerade klisterlappar från högerextrema organisationer eller klotter bestående av organisationers namn, webbsidor eller välkända slagord bör bedömas. Det återfinns flera sådana typer av skadegörelse och klotter i Brås statistik, något som inte har hatbrottsmarkerats av polisen i samma utsträckning. I det undersökta materialet förekommer bland de hatbrottsmarkerade anmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv inga fall av klisterlappar på offentlig transport, och klotter avser framförallt hakkors och vissa riktade budskap direkt mot en person eller exempelvis ett asylboende. Hakkors rubriceras ibland som klotter och ibland som hets mot folkgrupp, men det gäller för båda datakällorna och beror på hur anmälningsupptagaren har rubricerat brottet.

Det förefaller som att det som framförallt skiljer mellan statistiken baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik är i vilken mån skadegörelse och klotter å ena sidan och hets mot folkgrupp å den andra uppmärksammas som möjliga hatbrott. Om andelarna för dessa tre brottstyper slås ihop utgör de år 2014 totalt 28 procent i statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och 29 procent i Brås hatbrottsstatistik, medan de år 2016 utgör totalt 29 procent i polisens statistik och 31 procent i Brås. Det vill säga, de tre brottstyperna utgör ungefär en lika stor andel sammantaget.

Hets mot folkgrupp är förmodligen den brottstyp som tydligast signalerar att det rör sig om ett hatbrott. Det vore därför inte orimligt att anta att avseende statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering kan det ha betydelse vilken brottsrubricering som den enskilda polisen har bedömt är tillämplig. Det i sin tur skulle kunna påverka uppmärksamheten på att använda hatbrottsmarkeringen. Kopplingen mellan hets mot folkgrupp och hatbrottsmarkeringen kan upplevas som mer självklar, medan exempelvis skadegörelse förutsätter uppmärksamhet på omständigheterna i det enskilda fallet. Exempelvis om en person anmäler att någon rispat och klottrat över hela dennas bil, både streck och homofoba budskap. I ena fallet skulle anmälningsupptagaren kunna fokusera på skadegörelseaspekten, rubricera detta som skadegörelse men inte tänka på att det finns en hatbrottsaspekt i klottret. I andra fallet kanske anmälningsupptagaren fokuserar på de homofoba budskapen, rubricerar anmälan som skadegörelse och hets mot folkgrupp och hatbrottsmarkerar anmälan, för att kopplingen mellan markeringen och hets mot folkgrupp upplevs som mer självklar. Detta skulle i så fall påverka fördelningen av anmälningar mellan de tre brottstyperna.²³

Avslutande diskussion om jämförelsen mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik

Syftet med jämförelsen har varit att studera likheter och skillnader i nivå och innehåll mellan statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik.

Antalet anmälningar är lägre för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering än för Brås hatbrottsstatistik. Var i landet anmälningarna kommer (dvs. den regionala fördelningen) är emellertid väldigt lika för båda datakällorna. I stora drag gäller detta även fördelningen av hatbrottsmotiv och brottstyper, med undantag för enstaka skillnader som tas upp i resultatavsnitten.

Det kan finnas olika orsaker till varför nivåerna skiljer sig. Exempelvis använder Brås hatbrottsstatistik en sökordlista som söker igenom anmälningar oavsett hur den enskilda polisen har bedömt händelsen. Det kan även finnas skillnader i polisens och Brås bedömningar, exempelvis avseende vilka omständigheter som indikerar ett hatbrottsmotiv och hur starkt de indikerar det. I denna jämförande studie har Brås kriterier och bedömningar legat till grund

²³ Polisens internrevision tar även i sin rapport upp förhållandet mellan mängdbrott, där bland annat skadegörelse ingår, och hatbrott. De menar bland annat att det kan finnas risk att hatbrottsaspekten förbises i anmälningar som rör mängdbrott och som i regel direktavskrivs. Men de menar även att detta är något som behöver analyseras mera. (Polisen 2017b, s. 15ff)

för statistiken från båda datakällorna, medan polisens bedömningar har påverkat vilka anmälningar som har blivit hatbrottsmarkerade.

Det råder skillnader i population och urval för statistik från de båda datakällorna.²⁴ Resultaten har emellertid visat att även om nivåerna av antalet hatbrottsanmälningar skiljer sig är fördelningarna avseende polisregion, hatbrottsmotiv och brottstyper ungefär desamma för statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering och Brås hatbrottsstatistik, dessutom för båda de undersökta åren. Avslutningsvis är Brås bedömning att resultaten i denna jämförelse håller tillräckligt hög kvalitet för att kunna utgöra underlag vid en diskussion om huruvida polisens hatbrottsmarkering kan användas för uppföljning och statistik.

²⁴ Se metodkapitlet för utförligare resonemang kring population, urval, tillförlitlighet och jämförbarhet.

Referenser

Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Hatbrott 2011. Teknisk rapport*. Rapport 2012:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2013a). *Hatbrott 2012*. Rapport 2013:16. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2015a). *Hatbrott 2014*. Rapport 2015:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2015b). *Hatbrott 2014. Teknisk rapport*. Rapport 2015:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017a). *Hatbrott 2016*. Rapport 2017:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017b). *Hatbrott 2016. Teknisk rapport*. Rapport 2017:12. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Granström, G., Mellgren, C. och Tiby, E. (2016). *Hatbrott. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Polisen (2017a). *Återredovisning till regeringen angående polisens åtgärder rörande hatbrott. I enlighet med regleringsbrev för 2016*. Stockholm: Polismyndigheten.

Polisen (2017b). *Granskning av polisens arbete mot hatbrott*. Stockholm: Polismyndigheten, internrevisionen.

Regeringskansliet (2016). *Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott*. Stockholm: Regeringskansliet.

Rikspolisstyrelsen (2015). *Slutrapport för projektet grundläggande fri- och rättigheter*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Sund, E. (2017). *Hatbrott – bemötandet och anmälningsmottagning*. Via e-post 2017-03-01.

Bilaga. Tabeller

Tabell 1. Antal och andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar per polisregion, fördelat på Brås bedömning av anmälningarna, år 2014.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Hatbrott	69	52	67	52	272	61	99	51	124	41	183	56	65	46
Sannolikt hatbrott	9	7	5	4	11	3	9	5	10	3	12	4	3	2
<i>Totalt antal ärenden bedömda som hatbrott</i>	<i>78</i>	<i>58</i>	<i>72</i>	<i>56</i>	<i>283</i>	<i>63</i>	<i>108</i>	<i>55</i>	<i>134</i>	<i>44</i>	<i>195</i>	<i>60</i>	<i>68</i>	<i>48</i>
Sannolikt ej hatbrott	30	22	29	23	72	16	41	21	73	24	66	20	28	20
Ej hatbrott	26	19	27	21	93	21	46	24	98	32	64	20	47	33
<i>Totalt antal ärenden bedömda som ej hatbrott</i>	<i>56</i>	<i>42</i>	<i>56</i>	<i>44</i>	<i>165</i>	<i>37</i>	<i>87</i>	<i>45</i>	<i>171</i>	<i>56</i>	<i>130</i>	<i>40</i>	<i>75</i>	<i>53</i>
Totalt	134	100	128	100	448	100	195	100	305	100	325	100	143	100

Avrundningen av procenttal innebär att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

Tabell 2. Antal och andel (%) hatbrottsmarkerade polisanmälningar per polisregion, fördelat på Brås bedömning av anmälningarna, år 2016.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Hatbrott	66	58	88	57	247	64	81	53	158	57	185	55	76	60
Sannolikt hatbrott	10	9	9	6	25	7	15	10	16	6	24	7	12	9
<i>Totalt antal ärenden bedömda som hatbrott</i>	<i>76</i>	<i>67</i>	<i>97</i>	<i>63</i>	<i>272</i>	<i>70</i>	<i>96</i>	<i>62</i>	<i>174</i>	<i>62</i>	<i>209</i>	<i>63</i>	<i>88</i>	<i>69</i>
Sannolikt ej hatbrott	23	20	43	28	65	17	45	29	58	21	84	25	21	17
Ej hatbrott	14	12	15	10	50	13	13	8	47	17	41	12	18	14
<i>Totalt antal ärenden bedömda som ej hatbrott</i>	<i>37</i>	<i>33</i>	<i>58</i>	<i>37</i>	<i>115</i>	<i>30</i>	<i>58</i>	<i>38</i>	<i>105</i>	<i>38</i>	<i>125</i>	<i>37</i>	<i>39</i>	<i>31</i>
Totalt	113	100	155	100	387	100	154	100	279	100	334	100	127	100

Avrundningen av procenttal innebär att svarsandelarna inte summerar till exakt 100 procent.

Tabell 3. Antal och andel hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, efter hatbrottsmotiv och polisregion, år 2014.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Allmänt främlingsfientliga/rasistiska	33	42	28	39	125	44	52	48	54	40	80	41	35	51
Afrofobiska	20	26	23	32	56	20	17	16	17	13	26	13	10	15
Antiromska	x	x	x	x	10	4	5	5	11	8	12	6	x	x
Antisemitiska	x	x	-	-	12	4	x	x	4	3	14	7	x	x
Islamofobiska	5	6	x	x	15	5	4	4	9	7	18	9	5	7
Kristofobiska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-
Religiösa förtecken	-	-	x	x	5	2	7	6	x	x	4	2	6	9
Sexuell läggning	4	5	6	8	33	12	10	9	25	19	17	9	x	x
Transfobiska	-	-	x	x	6	2	x	x	x	x	x	x	-	-
Hets mot folkgrupp – okategoriserade ¹	9	12	4	6	15	5	8	7	5	4	16	8	6	9
Ospecificerade hatbrott ²	3	4	1	1	x	x	-	-	2	1	4	2	1	1
Totalt	78	100	72	100	283	100	108	100	134	100	195	100	68	100

(-) Ingen observation.

(x) Färre än 4 anmälningar.

¹ Avser fall av hets mot folkgrupp som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

² Avser möjliga hatbrott som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

Tabell 4. Antal och andel hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, efter hatbrottsmotiv och polisregion, år 2016.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Allmänt främlingsfientliga/rasistiska	42	55	50	52	143	53	46	48	93	53	110	53	51	58
Afrofobiska	13	17	12	12	30	11	16	17	21	12	21	10	10	11
Antiromska	x	x	x	x	9	3	x	x	x	x	4	2	-	-
Antisemitiska	-	-	x	x	11	4	x	x	5	3	8	4	x	x
Islamofobiska	4	5	7	7	20	7	5	5	15	9	21	10	x	x
Kristofobiska	x	x	x	x	5	2	x	x	x	x	5	2	5	6
Religiösa förtecken	x	x	4	4	5	2	x	x	4	2	9	4	5	6
Sexuell läggning	5	7	4	4	29	11	7	7	12	7	15	7	5	6
Transfobiska	-	-	x	x	4	1	-	-	4	2	-	-	-	-
Hets mot folkgrupp – okategoriserade ¹	6	8	10	10	14	5	13	14	11	6	14	7	7	8
Ospecificerade hatbrott ²	-	-	2	2	2	1	1	1	4	2	2	1	1	1
Totalt	76	100	97	100	272	100	96	100	174	100	209	100	88	100

(-) Ingen observation

(x) Färre än 4 anmälningar

¹ Avser fall av hets mot folkgrupp som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

² Avser möjliga hatbrott som inte har bedömts kunna kopplas till ett specifikt motiv.

Tabell 5. Antal och andel hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, efter brottstyp och polisregion, år 2014.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Våldsbrott ¹	7	9	10	14	46	16	17	16	21	16	23	12	12	18
Olaga hot/ofredande	31	40	27	38	111	39	41	38	61	46	86	44	16	24
Ärekränkning	8	10	13	18	31	11	15	14	11	8	19	10	7	10
Skadegörelse	5	6	x	x	9	3	7	6	4	3	8	4	6	9
Klotter	x	x	x	x	6	2	4	4	4	3	6	3	x	x
Hets mot folkgrupp	20	26	12	17	51	18	21	19	22	16	44	23	18	26
Olaga diskriminering	x	x	x	x	11	4	-	-	4	3	x	x	x	x
Övriga brott enligt Brås indelning ²	x	x	x	x	5	2	-	-	x	x	x	x	x	x
Rån	-	-	x	x	5	2	-	-	x	x	-	-	-	-
Stöld	-	-	x	x	x	x	-	-	-	-	x	x	x	x
Sexualbrott ³	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-
Utpressning	-	-	-	-	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-
Hemfridsbrott/olaga intrång	-	-	-	-	-	-	x	x	-	-	x	x	-	-
Polisens övriga brott ⁴	x	x	-	-	4	1	x	x	x	x	x	x	x	x
Totalt	78	100	72	100	283	100	108	100	134	100	195	100	68	100

(-) Ingen observation

(x) Färre än 4 anmälningar

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp, våld mot tjänsteman samt olika oaktssamhetsbrott under kap. 3 i Brottsbalken.

² I kategorin övriga brott enligt Brås indelning ingår brott som ingår i Brås hatbrottsstatistik och där kategoriseras som övriga brott på grund av låga tal. Exempelvis mordbrand, allmänfarlig vårdslöshet, tjänstefel, övergrepp i rätts-sak samt brott mot vapenlagen och personuppgiftslagen.

³ I kategorin sexualbrott ingår samtliga brott under kap. 6 i Brottsbalken, dvs. allt från sexuellt ofredande till våldtäkt.

⁴ I kategorin polisens övriga brott ingår brott som inte ingår i Brås hatbrottsstatistik men som inte särredovisas på grund av låga tal. Exempelvis bedrägeri, egenmäktigt förfarande, våldsamt upplopp och framkallande av fara.

Tabell 6. Antal och andel hatbrottsmarkerade polisanmälningar som Brå bedömt innehåller ett hatbrottsmotiv, efter brottstyp och polisregion, år 2016.

	Region Nord		Region Mitt		Region Stockholm		Region Öst		Region Väst		Region Syd		Region Bergslagen	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Våldsbrott ¹	9	12	18	19	48	18	13	14	28	16	28	13	20	23
Olaga hot/ofredande	26	34	35	36	106	39	35	36	81	47	89	43	29	33
Ärekränkning	x	x	4	4	31	11	10	10	14	8	18	9	7	8
Skadegörelse	5	7	5	5	4	1	7	7	7	4	10	5	x	x
Klotter	4	5	10	10	19	7	5	5	8	5	9	4	8	9
Hets mot folkgrupp	21	28	19	20	48	18	17	18	27	16	38	18	15	17
Olaga diskriminering	x	x	0	0	4	1	0	0	x	x	6	3	x	x
Övriga brott enligt Brås indelning ²	4	5	x	x	4	1	4	4	x	x	4	2	0	0
Rån	0	0	x	x	4	1	0	0	0	0	x	x	x	x
Stöld	x	x	0	0	x	x	0	0	0	0	x	x	0	0
Sexualbrott ³	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	0	x	x
Utpressning	0	0	0	0	x	x	x	x	0	0	0	0	0	0
Hemfridsbrott/olaga intrång	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Polisens övriga brott ⁴	x	x	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Totalt	76	100	97	100	272	100	96	100	174	100	209	100	88	100

(-) Ingen observation

(x) Färre än 4 anmälningar

¹ I kategorin våldsbrott ingår misshandel, mord/dråp, våld mot tjänsteman samt olika oaktsamhetsbrott under kap. 3 i Brottsbalken.

² I kategorin övriga brott enligt Brås indelning ingår brott som ingår i Brås hatbrottsstatistik och där kategoriseras som övriga brott på grund av låga tal. Exempelvis mordbrand, allmänfarlig vårdslöshet, tjänstefel, övergrepp i rätts-sak samt brott mot vapenlagen och personuppgiftslagen.

³ I kategorin sexualbrott ingår samtliga brott under kap. 6 i Brottsbalken, dvs. allt från sexuellt ofredande till våldtäkt.

⁴ I kategorin polisens övriga brott ingår brott som inte ingår i Brås hatbrottsstatistik men som inte särredovisas på grund av låga tal. Exempelvis bedrägeri, egenmäktigt förfarande, våldsamt upplopp och framkallande av fara.

Hatbrott innebär i grunden ett angrepp mot mänskliga rättigheter och en bristande respekt för människors lika värde. Att studera hatbrott och presentera statistik på området är därför viktigt. För att bidra med fördjupad kunskap om rättsväsendets hantering av hatbrott, har Brå valt att genomföra den här studien om Polisens hatbrottsmarkering.

Studien har två syften. Det ena är att genomföra en kvalitetsgranskning av de anmälningar som polisen har markerat som hatbrott i sitt anmälningssystem, för att om möjligt se om utbildningsinsatsen 2015 har haft effekt på träffsäkerheten i hatbrottsmarkeringen. Det andra syftet är att studera omfattningen av och karaktären på statistik baserad på polisens hatbrottsmarkering jämfört med Brås hatbrottsstatistik, för att urskilja likheter och skillnader vad gäller nivåer, brottstyper, hatbrottsmotiv eller var i landet anmälan har registrerats.

Rapporten vänder sig i första hand till Polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet, men även till andra aktörer som är intresserade av frågor som rör polisens hatbrottsmarkering.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE

ISSN 1100-6676 • URN:NBN:SE:BRA-791